

Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta 2016

Valtiokonttori

Kuvailulehti

Julkaisija: Valtiokonttori		Julkaisupäivämäärä: [pvm]	
Tekijät	Valtiokonttori, Tiedolla johtamisen tuki: Juulia Nora & Antti En	Julkaisun teema: Valtion maksullinen toiminta	
Julkaisun nimi	Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta 2016	ISSN:	2489-4761
Tiivistelmä: Valtiokonttori laatii vuosittain selvityksen valtion maksullisesta toiminnasta. Eduskunta on edellyttänyt hallitukselta hyväksyessään hallituksen esityksen valtion maksuperustelaksi, että se seuraa lain soveltamisen vaikutuksia hallintoon ja kansalaisten asemaan. Selvitys valtion maksullisesta toiminnasta luo osaltaan edellytyksiä seurantatehtävän toteuttamiselle. Valtion maksullista toimintaa tarkastellaan selvityksessä sekä kirjanpitoyksiköittäin, hallinnonaloittain että koko valtion tasolla. Maksullisen toiminnan selvityksen pääasiallinen tarkoitus on kartoittaa maksullisen toiminnan kannattavuutta, mistä johtuen selvityksen tiedot on kerätty kirjanpitoyksikköjen tilinpäätösten osana olevissa toimintakertomuksissa esitetyistä kustannusvastaavuuslaskelmista. Tilinpäätöksistä poimittuja maksullisen toiminnan tuottoja valtiolla vuonna 2016 (2015) oli noin 1,4 (1,4) miljardia euroa, josta noin 340 (340) miljoonaa oli julkisoikeudellisten suoritteiden tuottoja, 350 (360) miljoonaa liiketaloudellisten suoritteiden tuottoja, 380 (390) miljoonaa erityislakeihin perustuvien suoritteiden tuottoja ja 330 (310) miljoonaa pelkästään virastojen sekä laitosten välillä harjoitettavaa maksullista toimintaa. Kun mukaan lasketaan virastojen ja laitosten välillä harjoitettava maksullinen toiminta (kustannusten korvaus), valtion koko maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus vuonna 2016 (2015) oli 73 % (72 %). Julkioikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus oli 96 % (95 %), markkinasuoritteiden 103 % (100 %) ja erityislakien perusteella hinnoiteltujen suoritteiden 43 % (44 %). Tämän julkaisun tiedoista on koottu visualisointi tietojen tarkastelun sujuvoittamiseksi. Visualisointi on tarkasteltavissa osoitteessa: https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiaNmNIYT-NiMGQtdODM2Zi00ZmU3LTg3OTktOTIwYzllNWY2MzE0IiwidCI6IjBiYjM4YWwQ0LTmWmNDU0t-NGE2My04ZDM3LWJhM2M5MzBiMTA1ZiIsImMiOj9			
Asiasanat:	valtion maksullinen toiminta, kannattavuus, kustannusvastaavuus, valtion maksuperustelaki		
Kieli:	suomi	Sivumäärä:	31
Julkaisujen myynti/ jakelu:		http://www.valtiokonttori.fi/fi-FI/Tietoa_Valtiokonttorista/Julkaisut_ja_tilastot/Julkaisut/Tiedolla_johtamisen_tukeminen	

Sisällysluettelo

Saate	3
1 Johdanto	4
1.1 Maksullisen toiminnan lähtökohdat	4
1.2 Raportin taustaa	5
2 Valtion maksullinen toiminta yhteensä	6
2.1 Maksullisen toiminnan tuotot suoriteryhmittäin	6
2.2 Maksuperustelain nojalla hinnoitellun toiminnan osuudet suoriteryhmissä	7
2.3 Kustannusvastaavuus vuosina 2010–2016	9
3 Valtion maksullinen toiminta hallinnonaloittain	10
3.1 Tuotot hallinnonaloittain vuosina 2015–2016	10
3.2 Kustannusvastaavuus hallinnonaloittain vuosina 2015–2016	11
3.2.1 Julkisoikeudellisen suoritetuotannon kustannusvastaavuus hallinnonaloittain	11
3.2.2 Markkinasuoritetuotannon kustannusvastaavuus hallinnonaloittain	12
3.2.3 Hintatuettu toiminta	13
3.2.4 Erityislakien mukaisen suoritetuotannon kustannusvastaavuus hallinnonaloittain	15
4 Valtion maksullinen toiminta kirjanpitoyksiköittäin	16
4.1 Maksullisen toiminnan tuotot kirjanpitoyksiköittäin	16
4.2 Kirjanpitoyksiköiden kustannusvastaavuus suoriteryhmittäin vuosina 2015 ja 2016	18
4.2.1 Julkisoikeudellisen suoritetuotannon kustannusvastaavuus	18
4.2.2 Markkinasuoritetuotannon kustannusvastaavuus	22
4.2.3 Erityislakien mukaisen suoritetuotannon kustannusvastaavuus	26
4.3 Maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävä maksullinen toiminta	28
Taulukot ja kuvat	29
Liitteet	30

Saate

Hyväksyessään hallituksen esityksen valtion maksuperustelaiksi eduskunta edellytti samalla, että hallitus seuraa lain soveltamisen vaikutuksia hallintoon ja kansalaisten asemaan. Valtiokonttorin vuosittain laadittu selvitys valtion maksullisesta toiminnasta luo osaltaan edellytyksiä tämän seurantatehtävän toteuttamiselle.

Selvityksen tiedot perustuvat lähes poikkeuksetta kirjanpitoyksikköjen tilinpäätösten osana olevissa toimintakertomuksissa esitettyihin kustannusvastaavuuslaskelmiin, joilla maksullisen toiminnan kannattavuus esitetään.

Selvitys valtion maksullisesta toiminnasta vuonna 2016 sisältää aiempina vuosina laadittuja selvityksiä vastaavat tiedot¹. Selvityksessä vuoden 2016 tietoja verrataan aiempien vuosien tietoihin, pääosin vuoteen 2015. Aiempien vuosien tietoina on käytetty aiempien Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta -selvityksien tietoja, joihin on tehty muutamia täsmennyksiä (ks. liite 1).² Mikäli kustannusvastaavuudessa on tapahtunut merkittäviä poikkeamia edellisvuoteen nähden, on poikkeamia selittäviä tekijöitä pyritty listamaan taulukoiden yhteyteen. Lisäksi taulukoiden keskeistä sisältöä avataan sanallisesti taulukoiden yhteydessä.

Valtiokonttorin määräyksessä Dnro VK/1078/00.01/2014 Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelman laatimisesta todetaan, että kirjanpitoyksikön tulee esittää yksittäisen osa-alueen kustannusvastaavuuslaskelma toimintakertomuksessa, jos osa-alueen tuotot ovat vähintään 1 milj. euroa. Mikäli osa-alueesta on esitetty kustannusvastaavuuslaskelma vaikka tuotot ovat alle 1 milj. euroa, ei tietoja ole otettu mukaan tähän selvitykseen vuoden 2016 osalta. Vuoteen 2015 asti myös osa-alueet, joiden tuotot olivat alle 1 milj. euroa, otettiin mukaan laskelmiin, mikäli niistä oli esitetty kustannusvastaavuuslaskelma.³ Vertailukelpoisuuden vuoksi, tässä selvityksessä esitettävät tiedot eivät sisällä myöskään vuoden 2015 osalta alle miljoonan euron tuottoja.

Edellä mainitun määräyksen mukaisesti, selvityksessä on myös eritelty sekä maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävä pelkästään virastojen ja laitosten välillä harjoitettava maksullinen toiminta että hintatuettu toiminta.

Selvitys on julkaistu Valtiokonttorin Internet-sivuilla osoitteessa:

http://www.valtiokonttori.fi/fi-FI/Tietoa_Valtiokonttorista/Julkaisut_ja_tilastot/Julkaisut/Tiedolla_johtamisen_tukeminen

Lisätietoja selvityksestä antaa Valtiokonttorin analysointi- ja raportointipalvelu.

Sähköposti: analysointipalvelu (at) valtiokonttori.fi.

¹ Vuodelta 2011 ei ole laadittu erillistä selvitystä valtion maksullisesta toiminnasta. Vuoden 2011 tietoja voi tarkastella valtion keskuskirjanpidon tietoihin perustuvan raportin avulla osoitteessa: http://www.valtiokonttori.fi/fi-FI/Tietoa_Valtiokonttorista/Julkaisut_ja_tilastot/Julkaisut/Talousjohtamisen_tukeminen/Valtion_maksullinen_toiminta

² Vuodelle 2015 tehtyjen korjauksien johdosta tiedot poikkeavat jonkin verran Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta 2015 -selvityksen tiedoista, ollen siten vertailukelpoisempia tässä selvityksessä esitettävien 2016 tietojen kanssa. Vuotta 2015 vanhemmat tiedot on tarkistettu vain siltä osin kuin tietojen vertailukelpoisuuden kannalta on tarpeellista – suoritettuottoja on siirretty suoriteryhmiin välillä vastaamaan nykyisiä jaotteluperiaatteita.

³ Näiden tuottojen osuus koko valtion maksullisesta toiminnasta on kuitenkin vähäinen, joten niiden sisällyttäminen tai poisjättäminen ei olennaisesti muuta laskelmia (vuoden 2015 laskelmassa kyseisiä tuottoja oli noin 5 milj. euroa eli 0,3 % valtion koko maksullisesta toiminnasta).

1 Johdanto

1.1 Maksullisen toiminnan lähtökohdat

Valtion perimät maksut ovat vastike julkisen vallan palveluista. Perustuslain 81 §:n mukaan valtion viranomaisten virkatoimien, palvelujen ja muun toiminnan maksullisuuden sekä perittävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista säädetään lailla. Valtion virastojen ja laitosten maksullista toimintaa sääntelevä **yleislaki** on valtion **maksuperustelaki** (MPL 150/1992), jonka **lisäksi** maksullista toimintaa sääntelevät useat **erityislait**. Viranomaisen maksulliseen suoritetuotantoon sovelletaan maksuperustelakia, jos suoritteiden maksullisuudesta ei ole muussa laissa tai laissa olevan valtuutuksen nojalla (erityislaki) annettu maksuperustelaista poikkeavia säännöksiä.

Maksuperustelaki jakaa suoritteet **julkisoikeudellisiin suoritteisiin** ja muihin suoritteisiin eli ns. **markkinasuoritteisiin**. Asianomainen ministeriö päättää kirjanpitoyksikköä koskevassa maksuperustelain nojalla antamassaan maksuasetuksessa, miten kirjanpitoyksikön suoritteet jakautuvat julkisoikeudellisiin suoritteisiin ja muihin suoritteisiin (8.2 §).

Julkisoikeudellisella suoritteella tarkoitetaan **suoritetta, jonka kysyntä perustuu lakiin tai asetukseen ja jonka tuottamiseen** valtion **viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus** (3 §). Tällaisessa valtion yksinoikeudeksi säädettyssä suoritetuotannossa on kyse julkisen vallan käyttämisestä; laillisesti toimiakseen kansalaisen on hankittava jokin valtion viranomaisen tuottama suorite (ns. kysyntäpakko).

Julkisoikeudellisesta suoritteesta perittävän maksun suuruuden tulee vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuneita kokonaiskustannuksia eli suoritteen **omakustannusarvoa** (6.1 §). Maksuperustelaki mahdollistaa kuitenkin myös omakustannusarvosta poikkeavan hinnoittelun (6.3 §). Omakustannusarvoon luettavista kustannuksista säädetään valtion maksuperusteasetuksen (211/1992) 1 §:ssä.

Yhden tai useamman viranomaisen saman laatuista julkisoikeudellisista suoritteista voidaan määrätä samansuuruinen maksu silloinkin, kun suoritteiden tuottamisesta valtiolle aiheutuvat kustannukset poikkeavat toisistaan. Tällaista kiinteää maksua määrättäessä on otettava huomioon suoritteiden keskimääräinen kokonaiskustannus. (6.2 §)

Markkinasuoritteet hinnoitellaan **liiketaloudellisin perustein**. Maksuperustelakia koskevan hallituksen esityksen (176/1991) mukaan tämä tarkoittaa sitä, että toiminnan tuotoilla tulee kattaa vähintään toiminnan kustannukset sekä toimintaan oman pääoman ehdoin sijoitetulle pääomalle asetettu tuottovaatimus. Sellaiset **markkinasuoritteet, joiden tuottamiseen** viranomaisella on **tosiasiallinen yksinoikeus** (esim. valokopio viranomaisen hallussa olevasta asiakirjasta), voidaan kuitenkin hinnoitella myös **omakustannusarvon mukaisesti** (7.2 §). Koska viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus tällaisten monopolisuoritteiden tuottamiseen, ei suoritteen liiketaloudellista hinnoittelua voida edellyttää kilpailulainsäädännönkään perusteella.

Markkinasuoritteiden liiketaloudellinen kannattavuustavoite pyritään toteuttamaan joustavalla hinnoittelulla, jolloin hinnoittelussa otetaan kustannusten lisäksi huomioon myös kysyntä ja kilpailijat. Tavoitteena on **markkinasuoritetuotannon kokonaiskannattavuus**, joten esim. alennusten myöntäminen on mahdollista. Valtion talousarviossa voidaan osoittaa määräraha liiketaloudellisesti hinnoiteltavien markkinasuoritteiden hintojen alentamiseksi (hintatuki; MPL 7.1 §).

Erityislakien nojalla hinnoiteltavien suoritteiden maksujen tason määrittäminen perustuu useimmiten muihin tekijöihin kuin toiminnan kustannuksiin, eikä hinnan kaikissa tapauksissa ole tarkoituskaan kattaa kaikkia toiminnasta aiheutuneita kustannuksia.

Edellä mainitun maksulainsäädännön lisäksi valtion maksullista toimintaa sääntelevät muun muassa valtion talousarviosta annettu laki ja asetus, valtiovarainministeriön antama talousarvion laadintamääräys sekä valtiovarainministeriön ja Valtiokonttorin määräykset ja ohjeet.

1.2 Raportin taustaa

Hyväksyessään hallituksen esityksen valtion maksuperustelaiksi eduskunta edellytti samalla, että hallitus seuraa lain soveltamisen vaikutuksia hallintoon ja kansalaisten asemaan. Valtiokonttorin vuosittain laatima selvitys valtion maksullisesta toiminnasta luo osaltaan edellytyksiä tämän seurantatehtävän toteuttamiselle.

Talousarvioasetuksen 65 §:n mukaan toimintakertomuksessa on esitettävä maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus. Valtiokonttorin määräyksen (364/03/2005; 19.12.2005, VK 529/03/2010; 11.1.2011, 530/03/2010) mukaan kannattavuus esitetään kustannusvastaavuuslaskelmalla. Tämän selvityksen tiedot kirjanpitoyksiköiden maksullisen toiminnan tuotoista ja kustannuksista perustuvat lähes poikkeuksitta kirjanpitoyksiköiden laatimiin kustannusvastaavuuslaskelmiin. Tämän vuoksi selvityksessä esitetyt valtion maksullisen toiminnan tuotot (1,4 mrd. €) ovat huomattavasti suuremmat kuin valtion tilinpäätöksen mukaiset tuotot (1,02 mrd. €). Ero johtuu pääasiassa siitä, että valtion tilinpäätöksessä valtion sisäinen (eli kirjanpitoyksiköiden välinen) maksullinen toiminta on eliminoitu.

Selvityksen pääasiallisena kohteena on maksuperustelain nojalla hinnoiteltu toiminta. Selvitys sisältää tiedot maksullisen toiminnan laajuudesta ja kustannusvastaavuudesta. Tarkastelu on tehty valtion, hallinnonalojen ja kirjanpitoyksiköiden tasolla ja siinä on otettu huomioon myös ajallinen kehitys. Kokonaiskuvan saamiseksi valtion maksullisesta toiminnasta selvityksessä on tarkasteltu keskeisiä tietoja myös erityislakien nojalla hinnoitellusta maksullisesta toiminnasta.

Maksuperustelain mukaisiin markkinasuoritteisiin on tässä selvityksessä sisällytetty myös vuokrat ja käyttökorvaukset.

Selvityksen lähteinä on käytetty kirjanpitoyksiköiden tilinpäätöksiä sekä valtion keskuskirjanpitoa. Kirjanpitoyksiköiden tilinpäätöksissä kustannusvastaavuuslaskelmilla raportoidut maksullisen toiminnan tuotot voivat poiketa keskuskirjanpidon tiedoista. Syynä voi olla esimerkiksi se, että kirjanpitoyksikön maksullinen toiminta on joltain osin ollut niin vähäistä, että siitä ei ole tarvinnut laatia kustannusvastaavuuslaskelmaa. Poikkeamia ovat myös aiheuttaneet vasta tilinpäätöksen laadintavaiheessa havaitut virheet, jotka on oikaistu kustannusvastaavuuslaskelmille, mutta ei tilinpäätökseen. Eniten poikkeamia keskuskirjanpidosta saatavien liikekirjanpidon tietojen ja tilinpäätöksissä esitettyjen kustannusvastaavuuslaskelmien tietojen välillä ovat aiheuttaneet erilaiset vuokra- ja käyttökorvaustuotot, joita ei ole sisällytetty kustannusvastaavuuslaskelmiin mm. niiden vähäisyyden vuoksi.

2 Valtion maksullinen toiminta yhteensä

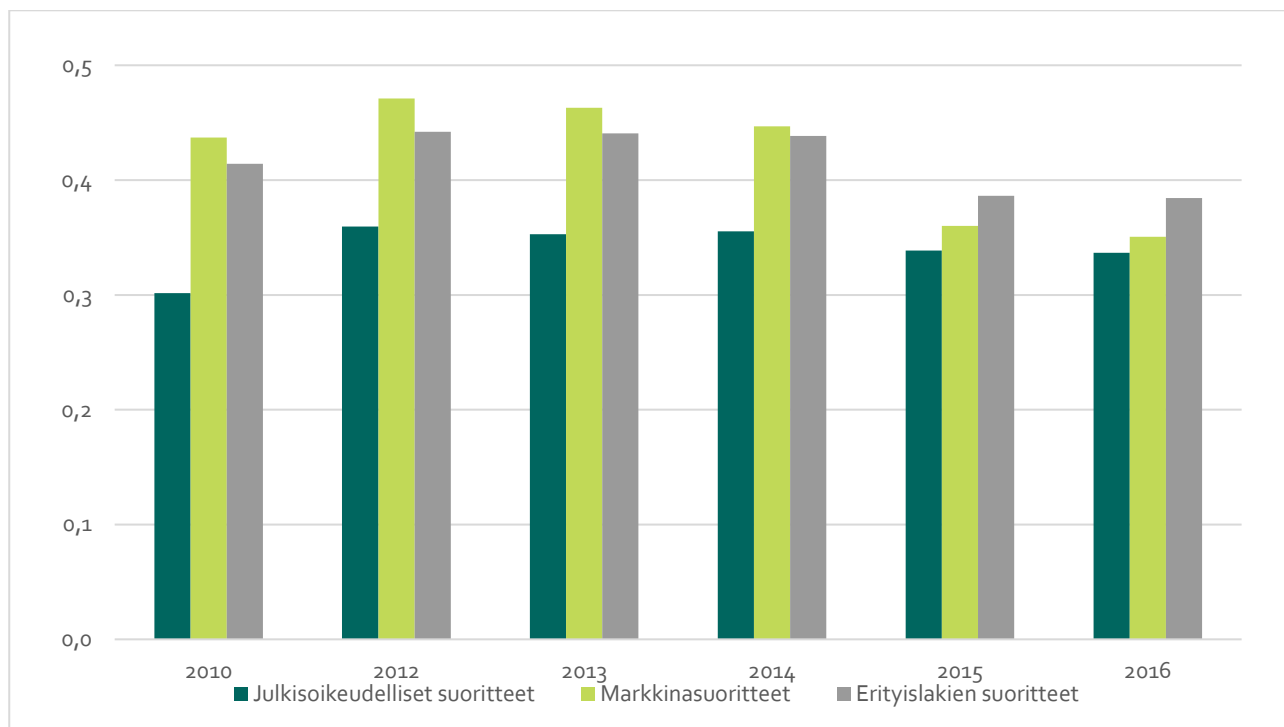
2.1 Maksullisen toiminnan tuotot suoriteryhmittäin

Maksullisen toiminnan tuotot suoriteryhmittäin vuosina 2010–2016 on esitetty graafisesti kuvassa 1 ja numeerisesti taulukossa 1.

Julkisoikeudellisten suoritteiden kasvu vuosien 2010–2012 välillä selittyy erityisesti Poliisihallituksen lupamyynnin kasvulla, joka kohdistui pääasiassa passeihin ja henkilökortteihin. Vuonna 2012 tuottotavoite ylittyi noin 10 miljoonalla eurolla. Lupamyynnin kasvua selittää vuoden 2006 passilain uudistus, jossa passi-asiakirjan voimassaoloaika lyheni kymmenestä vuodesta viiteen vuoteen.

Aiemmin työ- ja elinkeinoministeriön alaisena virastona toiminut Teknologian tutkimuskeskus VTT yhtiöitettiin vuoden 2015 alussa voittoa tavoittelemattomaksi osakeyhtiöksi. Tämä selittää suurelta osin markkinasuoritteiden tuottojen huomattavan laskun vuoden 2014 jälkeen. Osaltaan markkinasuoritteiden kehitykseen on vaikuttanut Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tuotoissa tapahtunut nousu vuosien 2010–2014 välillä ja lasku vuosien 2014–2016 välillä.

Erityislakien nojalla hinnoiteltujen suoritteiden tuottojen vähenemiseen vuoden 2014 jälkeen vaikutti erityisesti väylämaksulakiin tehty muutos, jonka mukaisesti väylämaksut puolitettiin vuosiksi 2015–2017. Vuonna 2015 Liikenneviraston perimien rannikon kauppamerenkulun väylämaksujen määrä väheni 42,2 miljoonaa euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Lain tilapäisellä muutoksella on tarkoitus kompensoida EU:n rikkidirektiivin aiheuttamia lisäkustannuksia.

Kuva 1 Maksullisen toiminnan tuotot (mrd. €) suoriteryhmittäin vuosina 2010–2016

Taulukko 1 Maksullisen toiminnan tuotot (1000 €) suoriteryhmittäin 2010–2016*

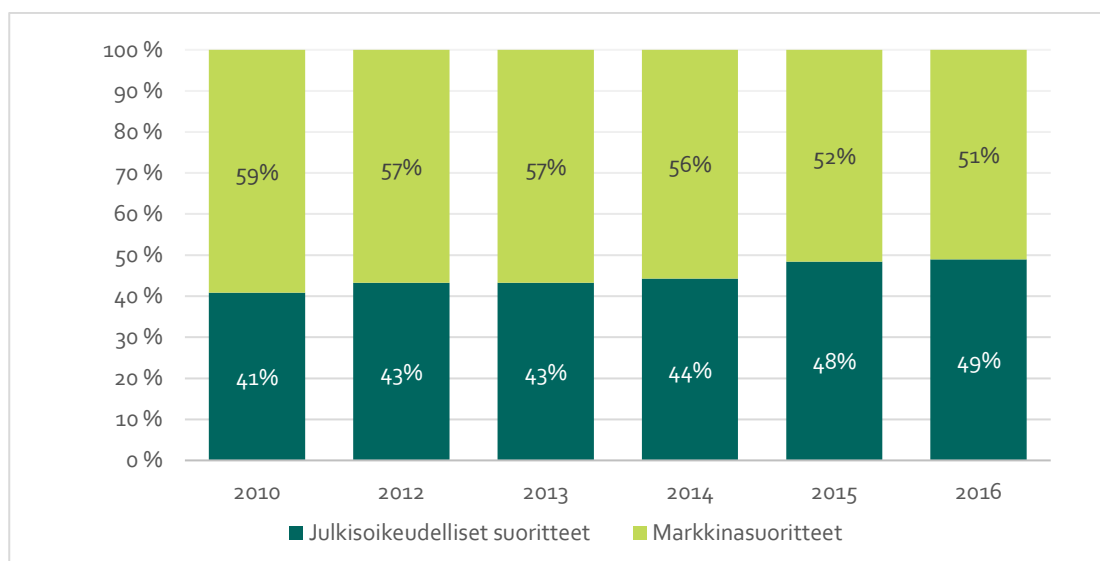
Suoriteryhmä	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Julkisoikeudelliset suoritteet	301 469	359 479	352 910	355 220	338 636	336 620
Markkinasuoritteet	437 098	471 003	462 979	446 686	360 191	350 706
Erityislakien nojalla hinnoitellut suoritteet	414 209	441 997	440 798	438 423	386 172	384 364
Maksullinen toiminta yhteensä	1 152 776	1 272 479	1 256 587	1 240 329	1 084 999	1 071 690
Maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävät tuotot (kustannusten korvaus)**					311 761	325 398
YHTEENSÄ					1 396 760	1 397 092

* Aiempien vuosien tietoja on korjattu aiemmista Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta -selvityksistä joidenkin kirjanpitoyksiköiden osalta. Korjaukset on esitetty liitteessä 1.

** Kustannusten korvaukset on merkitty taulukkoon ainoastaan vuosien 2015 ja 2016 osalta. Tätä vanhempien vuosien tietojen vertailukelpoisuutta ei ole tarkistettu kaikkien kirjanpitoyksiköiden osalta. Tämän julkaisun yhteydessä tehdyssä visualisoinnissa on esitetty käytettävissä olevat tiedot valtion maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävistä tuotoista (kustannusten korvaus) myös 2010–2014 osalta. Visualisointi on saatavilla osoitteessa: <https://app.poberbi.com/view?r=eyJrIjoibmNIYTNIbGQ0ODM2ZiooZmU3LTg3OTktOTlwYzllNWY2MzE0IiwidCI6Ij-BiYjM4YWQoLTmWNUtNGE2Myo4ZDM3LWJhM2M5MzBiMTA1ZiIsImMiOjhg>

2.2 Maksuperustelain nojalla hinnoitellun toiminnan osuudet suoriteryhmissä

Kuvassa 2 on esitetty julkisoikeudellisten suoritteiden ja markkinasuoritteiden tuottojen suhteelliset osuudet maksuperustelain nojalla hinnoitellun toiminnan tuotoista vuosina 2010–2016.

Kuva 2 Julkisoikeudellisten suoritteiden ja markkinasuoritteiden tuottojen suhteelliset osuudet maksuperustelain mukaisista tuotoista vuosina 2010–2016

Maksuperustelain mukaisia julkisoikeudellisia suoritteita oli vuonna 2016 keskuskirjanpidon mukaan 47 kirjanpitoyksiköllä, joista 27 kirjanpitoyksiköllä tuotot ylittivät Valtiokonttorin määräyksen mukaisen 1 miljoonan euron rajan. Vastaavasti maksuperustelain mukaisia markkinasuoritteita oli keskuskirjanpidon mukaan 59 kirjanpitoyksiköllä, joista 22 kirjanpitoyksikön osa-alueen tuotot olivat vähintään 1 miljoonaa euroa. 38 kirjanpitoyksiköllä oli julkisoikeudellisia suoritteita tai markkinasuoritteita, joista oli Valtiokonttorin määräyksen mukaisesti laadittu kustannusvastaavuuslaskelma.

Maksuperustelain mukaisia julkisoikeudellisia suoritteita oli vuonna 2016 (2015) yhteensä 336,6 (338,6) miljoonaa euroa ja markkinasuoritteita 350,7 (360,2) miljoonaa euroa. Julkisoikeudellisten suoritteiden osuus on kasvanut vuosien 2010–2016 aikana kahdeksan prosenttiyksikköä ja tuotot noin 35 miljoonaa euroa. Vastaavana ajanjaksona markkinasuoritteiden tuotot ovat laskeneet 86 miljoonaa euroa.

2.3 Kustannusvastaavuus vuosina 2010–2016

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuutta eli sitä, kuinka maksullisen toiminnan tuotot ovat kattaneet siitä aiheutuneet kustannukset, on tarkasteltu taulukossa 2. Taulukossa on esitetty maksullisen toiminnan yli-/alijäämä ja kustannusvastaavuus suoriteryhmittäin vuosina 2010–2016.

Vaikka valtion maksullinen toiminta on kokonaisuutena katsoen ollut alijäämäistä, molempien maksuperustelakiin perustuvien suoriteryhmiä kustannusvastaavuus nousi edelliseen vuoteen verrattuna. Markkinasuoritteiden kustannusvastaavuus oli vuonna 2016 tarkastelujakson (2010–2016) korkeimmalla tasolla. Kokonaiskustannusvastaavuus oli 73 % vuonna 2016.

Yksittäisen kirjanpitoyksikön suoritustuotannon alijäämäisyys voi aiheutua paitsi siitä, että kustannusvastaavuuden tavoittelussa ei ole onnistuttu, myös siitä, ettei 100 % tai sitä suurempi kustannusvastaavuus ole edes toiminnan taloudellisenä tavoitteena. Esimerkiksi julkisoikeudellisten suoritteiden alijäämäisyys voi aiheutua maksuperustelain 6.3 §:n tarkoittamien perusteltujen syiden nojalla perityistä omakustannusarvoa alemmista maksuista. Markkinasuoritteisiin puolestaan saatetaan myöntää hintatukea. Koska hintatuki kohdistetaan talousarvion laadintamääräyksen mukaan maksullisen toiminnan tuottojen ja erilliskustannusten erotukseen, ja koska kustannusvastaavuuslaskelmassa ovat mukana myös yhteiskustannuksen ja pääomakustannukset, on toiminnan kustannusvastaavuus talousarviossa osoitetun hintatuen käytöstä huolimatta alle 100 %. Erityislakien mukaisten suoritteiden maksujen määrääminen taas perustuu usein muihin tekijöihin kuin toiminnan kustannuksiin.

Taulukko 2 Maksullisen toiminnan yli-/alijäämä ja kustannusvastaavuus suoriteryhmittäin vuosina 2010–2016

Suoriteryhmä	2010		2012		2013		2014		2015		2016	
	Yli-/alijäämä (1000 €)	Kustannusvastaavuus (%)	Yli-/alijäämä (1000 €)	Kustannusvastaavuus (%)	Yli-/alijäämä (1000 €)	Kustannusvastaavuus (%)	Yli-/alijäämä (1000 €)	Kustannusvastaavuus (%)	Yli-/alijäämä (1000 €)	Kustannusvastaavuus (%)	Yli-/alijäämä (1000 €)	Kustannusvastaavuus (%)
Julkisoikeudelliset suoritteet	881	100	25 147	108	20 128	106	1 876	101	-16 398	95	-13 429	96
Markkinasuoritteet	-1 552	100	-683	100	11 845	103	5 247	101	-1 246	100	10 277	103
Erityislait	-601 535	41	-619 802	42	-490 353	47	-459 060	49	-498 046	44	-506 004	43

3 Valtion maksullinen toiminta hallinnonaloittain

3.1 Tuotot hallinnonaloittain vuosina 2015–2016

Taulukossa 3 on tarkasteltu eri hallinnonalojen maksullisen toiminnan volyymia. Tuotot sisältävät maksuperustelain mukaisten julkistaloudellisten ja markkinasuoritteiden tuotot, erityislakien nojalla hinnoitellun maksullisen toiminnan tuotot sekä maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävät tuotot.

Suurin volyymin muutos tapahtui sisäministeriön hallinnonalalla. Muutos selittyy sisäministeriön hallinnonalaan kuuluvan Hallinnon tietotekniikkakeskuksen (Haltik) sulautumisella Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtoriin 1.6.2016. Kirjanpitoyksiköiden sulautuminen selittää suurelta osin myös valtiovarainministeriön hallinnonalalla tapahtuneen maksullisen toiminnan tuottojen kasvun.

Ulkoasiainministeriön hallinnonalan maksullisen toiminnan tuottojen laskua selittää pääasiassa ulkoasiainministeriön julkisoikeudellisten suoritteiden tuottojen lasku, joka jatkui jo kolmatta vuotta peräkkäin. Pääasialliset julkisoikeudelliset suoritteet ovat viisumit, passit ja oleskeluluvat. Viisumit kattavat noin 75 % tuotoista, joten niiden tuottokertymässä tapahtunut 28 % lasku (-7,4 milj. €) edellisestä vuodesta vaikuttaa huomattavasti maksullisen toiminnan tuottojen kokonaiskehitykseen. Passien tuotot kasvoivat 3 % edellisestä vuodesta ja oleskelulupien 19 %.

Taulukko 3 Hallinnonalojen maksullisen toiminnan tuotot ja niiden suhteellinen muutos vuosina 2015–2016. (Luvut sisältävät maksulainsäädännön ulkopuolelle jäävät tuotot ns. kustannusten korvaukset)

Hallinnonalat	Maksullisen toiminnan tuotot (1000 €)		Muutos-% 2015/2016
	2016	2015	
Ulkoasiainministeriö	26 057	34 503	-24
Oikeusministeriö	162 551	158 283	3
Sisäministeriö	78 202	162 022	-52
Puolustusministeriö	168 717	182 078	-7
Valtiovarainministeriö*	377 421	294 192	28
Opetus- ja kulttuuriministeriö	33 880	31 636	7
Maa- ja metsätalousministeriö	102 006	101 706	0
Liikenne- ja viestintäministeriö	226 292	214 182	6
Työ- ja elinkeinoministeriö	76 517	76 692	0
Sosiaali- ja terveysministeriö	142 437	138 414	3
Ympäristöministeriö	3 011	3 053	-1
YHTEENSÄ	1 397 092	1 396 761	0

* Valtiovarainministeriön hallinnonalaan kuuluvan Valtorin luvut pitävät sisällään myös Haltikin 2016 alkuvuoden luvut. Vuonna 2015 Haltikilla oli maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävän maksullisen toiminnan tuottoja noin 74 miljoonaa euroa.

3.2 Kustannusvastaavuus hallinnonaloittain vuosina 2015–2016

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuutta eli sitä, kuinka maksullisen toiminnan tuotot ovat kattaneet siitä aiheutuneet kustannukset, on tarkasteltu seuraavissa taulukoissa. Taulukossa 4 on esitetty julkisoikeudellisen suoritustuotannon yli-/alijäämä sekä kustannusvastaavuus hallinnonaloittain vuosina 2015 ja 2016. Vastaavat tiedot on esitetty taulukossa 5 markkinasuoritustuotannon ja taulukossa 7 erityislakien mukaisten suoritteiden osalta. Taulukossa 6 on lisäksi esitetty liiketaloudellisesti hinnoiteltavien markkinasuoritteiden tuottamiseen käytetty maksuperustelain 7 §:n (150/1992) mukainen hintatuki, josta tulee Valtiokonttorin määräyksen mukaan esittää erillinen kustannusvastaavuuslaskelma.

3.2.1 Julkisoikeudellisen suoritustuotannon kustannusvastaavuus hallinnonaloittain

Taulukko 4 Julkisoikeudellisen suoritustuotannon kustannusvastaavuus hallinnonaloittain vuosina 2015 ja 2016

Hallinnonalat	Tuotot (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastaavuus (%)	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Ulkoasiainministeriö	26 057	32 918				
tuotot, joilla kustannukset	26 057	32 918	-325	3 980	99	114
Oikeusministeriö	3 067	1 258				
tuotot, joilla kustannukset	3 067	1 258	-477	196	87	118
Sisäministeriö	72 406	82 505				
tuotot, joilla kustannukset	72 406	82 505	-7 025	925	91	101
Valtiovarainministeriö	22 679	23 405				
tuotot, joilla kustannukset	22 679	23 405	-10 542	-9 779	68	71
Opetus- ja kulttuuriministeriö	16 449	14 588				
tuotot, joilla kustannukset	16 449	14 588	-7 313	-8 251	69	64
Maa- ja metsätalousministeriö	18 716	18 714				
tuotot, joilla kustannukset	18 716	18 714	95	-523	101	97
Liikenne- ja viestintäministeriö	109 309	98 435				
tuotot, joilla kustannukset	109 309	98 435	5 815	-4 827	106	95
Työ- ja elinkeinoministeriö	18 301	18 657				
tuotot, joilla kustannukset	18 301	18 657	4 645	-99	134	99
Sosiaali- ja terveysministeriö	49 634	48 157				
tuotot, joilla kustannukset	49 634	48 157	1 698	1 981	104	104
KOKONAISTUOTOT	336 620	338 637				
tuotot, joilla kustannukset	336 620	338 637	-13 429	-16 397	96	95

Vuonna 2016 julkisoikeudellinen suoritustuotanto oli ylijäämäistä liikenne- ja viestintäministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonaloilla. Kokonaisuutena suoriteriöryhmän kustannusvastaavuus on pysynyt edellisvuoden tasolla. Kirjanpitoyksikkökohtaiset tiedot julkisoikeudellisen suoritustuotannon kustannusvastaavuudesta on esitetty taulukossa 9 (s.18).

Ulkoasiainministeriön hallinnonalan kustannusvastaavuuden laskua selittää ulkoasiainministeriön lupamyyntien lasku. Oikeusministeriön hallinnonalalla kustannusvastaavuuden laskuun vaikutti Oikeusrekisterikeskuksen (1.10.2016 alkaen) maksullisen toiminnan myyntituottojen lasku ja kustannusten kasvu. Kaikkien liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla toimivien kirjanpitoyksiköiden julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuudet nousivat edellisestä vuodesta. Kustannusvastaavuus nousi eniten Liikennevirastolla, jonka tuottojen kasvu johtui pääasiassa RAILI-viestintäverkon tuloista. Osa vuodelle 2015 kuuluvista tuloista laskutettiin vasta vuoden 2016 puolella. Liikenteen turvallisuusviraston julkisoikeudellisten tuottojen kasvuun vaikutti ajolupien siirtyminen Poliisihallitukselta 1.1.2016. Kustannusvastaavuuden nousuun vaikutti ajoneuvojen rekisteröinnin tuottojen toteutuminen budjetoitua huomattavasti suurempana.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla julkisoikeudellisen suoritetuotannon kustannusvastaavuuden nousua selittää ELY-keskusten ja TE- toimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen kustannusvastaavuuden nousu (75 %) sekä Energiaviraston kustannusvastaavuuden nousu (16 %).

3.2.2 Markkinasuoritetuotannon kustannusvastaavuus hallinnonaloittain

Taulukko 5 Markkinasuoritetuotannon mukaisten suoritteiden kustannusvastaavuus hallinnonaloittain vuosina 2015 ja 2016

Hallinnonalat	Tuotot (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastaavuus (%)	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Ulkoasiainministeriö		1 585				
tuotot, joilla kustannukset		1 585		818		207
Oikeusministeriö	1 302	1 166				
tuotot, joilla kustannukset	1 302	1 166	652	146	200	114
Sisäministeriö	5 796	5 343				
tuotot, joilla kustannukset	5 796	5 343	720	142	114	103
Puolustusministeriö	168 717	182 078				
tuotot, joilla kustannukset	168 717	182 078	-1 535	-1 034	99	99
Valtiovarainministeriö	19 368	18 103				
tuotot, joilla kustannukset	19 368	18 103	7 370	6 591	161	157
Opetus- ja kulttuuriministeriö	17 431	17 048				
tuotot, joilla kustannukset	17 431	17 048	-8 345	-8 429	68	67
Maa- ja metsätalousministeriö	12 870	12 704				
tuotot, joilla kustannukset	12 870	12 704	-854	-1 134	94	92
Liikenne- ja viestintäministeriö	23 640	21 795				
tuotot, joilla kustannukset	23 640	21 795	8 951	2 252	161	112
Työ- ja elinkeinoministeriö	11 238	12 247				
tuotot, joilla kustannukset	11 238	12 247	387	625	104	105
Sosiaali- ja terveysministeriö	87 333	85 069				
tuotot, joilla kustannukset	87 333	85 069	2 776	-1 303	103	98
Ympäristöministeriö	3 011	3 053				
tuotot, joilla kustannukset	3 011	3 053	155	80	105	103
KOKONAISTUOTOT	350 706	360 191				
tuotot, joilla kustannukset	350 706	360 191	10 277	-1 246	103	100

Markkinasuoritetuotanto oli vuonna 2010 kustannusvastaavaa tai ylijäämäistä lähes kaikilla hallinnonaloilla. Markkinasuoritetuotannon kokonaiskustannusvastaavuus oli kolme prosenttiyksikköä parempi kuin edellisenä vuonna. Kirjanpitoyksikkökohtaiset tiedot on esitetty hallinnonaloittain taulukossa 10 (s.22).

Ulkoasiainministeriön markkinasuoritetuotanto jäi vuonna 2016 alle miljoonan, sillä kustannusvastaavuuslaskelmaan ei enää sisällytetä Puolustusvoimilta saatavia yhteistoiminnan tuloja. Oikeusministeriön hallinnonalan kustannusvastaavuuteen vaikuttaa Oikeusrekisterikeskuksen aloittaminen uutena kirjanpitoyksikkönä 1.10.2016.

Pelastusopiston kustannusvastaavuus nousi tuottojen kasvun ja kustannusten laskun myötä, ja vaikutti koko sisäministeriön hallinnonalan kustannusvastaavuuteen. Tuottojen kasvua tapahtui mm. täydennyskoulutuskysynnän kasvun myötä. Kustannusten lasku taas näkyi sekä henkilöstö- että vuokramenoissa.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla kustannusvastaavuus nousi kaikilla suoriteriöryhmän tuotoista ilmoittaneilla kirjanpitoyksiköillä. Suurin muutos tapahtui Liikenteen turvallisuusviraston kustannusvastaavuudessa, jonka nousu johtui pääasiassa kyselypalveluiden odotettua suuremmasta kysynnästä sekä IT-kustannusten toteutumisesta budjetoitua pienempänä. Ilmatieteenlaitoksen liikevaihto kasvoi teollisuuden ja liikenteen asiakkaiden tulojen kasvun myötä, ja vaikutti näin ollen kustannusvastaavuuteen.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla suurin muutos tapahtui Säteilyturvakeskuksen kustannusvastaavuudessa, joka nousi selvästi alijäämäisestä huomattavan ylijäämäiseksi. Osan tulojen kasvusta selittää vuodelle 2016 tuloutetut, edellisiltä vuosilta kertyneet myyntisaamiset sekä STUKin kansainvälisten projektien tehtävien kasvaminen.

3.2.3 Hintatuettu toiminta

Seuraavalla sivulla on esitetty liiketaloudellisesti hinnoiteltavien markkinasuoritteiden tuottamiseen käytetty hintatuki eriteltynä. Vuonna 2016 (2015) hintatukea käytti kolme (neljä) virastoa, yhteensä 2,2 (3,9) miljoonaa euroa. Hintatuen avulla markkinasuoritteiden kokonaiskustannusvastaavuutta saatiin parannettua hieman.

Puolustusvoimat käytti hintatukea 175 000 euroa, mikä riitti nostamaan markkinasuoritteiden kustannusvastaavuusprosentin täyteen 100 %:iin. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla hintatukea käytti Luonnonvarakeskus. 80 000 euron hintatuki käytettiin valiotaimituotantoon, joka jäi hintatuesta huolimatta alijäämäiseksi (-0,2 milj. €). Opetushallituksen hintatuki vuonna 2016 oli yhteensä 1,9 miljoonaa euroa, joka käytettiin vähälevikkisen oppimateriaalin tuotantoon (0,375 milj. €) ja Merenkulun turvallisuus- koulutuskeskuksen maksulliseen toimintaan (1,55 milj. €). Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskuksen toimintaa ei saatu kasvaneista tuotoista ja hintatuesta huolimatta kustannusvastaavaksi. Opetushallitus onkin esittänyt hintatuen pitämistä vuoden 2015 tasolla (2,4 milj. €).

Taulukko 6 Markkinasuoritetuotannon mukaisten suoritteiden kustannusvastaavuus hallinnonaloittain vuosina 2015–2016 hintatuettu toiminta eriteltynä

Hallinnonalat	Tuotot (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastaavuus (%)		Käytetty hintatuki (1000 €)		Kustannukset hintatuen jälkeen (1000 €)		Kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen %	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Ulkoasiainministeriö		1 585										
tuotot, joilla kustannukset		1 585	0	818		207						
Oikeusministeriö	1 302	1 166										
tuotot, joilla kustannukset	1 302	1 166	652	146	200	114		681		3 769		97
Sisäministeriö	5 796	5 343										
tuotot, joilla kustannukset	5 796	5 343	720	142	114	103						
Puolustusministeriö	168 717	182 078										
tuotot, joilla kustannukset	168 717	182 078	-1 535	-1 034	99	99	175	183	170 078	182 929	100	100
Valtiovarainministeriö	19 368	18 103										
tuotot, joilla kustannukset	19 368	18 103	7 370	6 591	161	157						
Opetus- ja kulttuuriministeriö	17 431	17 048										
tuotot, joilla kustannukset	17 431	17 048	-8 345	-8 429	68	67	1 925	2 979	23 851	22 498	71	76
Maa- ja metsätalousministeriö	12 870	12 704										
tuotot, joilla kustannukset	12 870	12 704	-854	-1 134	94	92	80	80	13 644	13 758	94	92
Liikenne- ja viestintäministeriö	23 640	21 795										
tuotot, joilla kustannukset	23 640	21 795	8 951	2 252	161	112						
Työ- ja elinkeinoministeriö	11 238	12 247										
tuotot, joilla kustannukset	11 238	12 247	387	625	104	105						
Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö	87 333	85 069										
tuotot, joilla kustannukset	87 333	85 069	2 776	-1 303	103	98						
Ympäristöministeriö	3 011	3 053										
tuotot, joilla kustannukset	3 011	3 053	155	80	105	103						
KOKONAISTUOTOT/KUST.	350 706	361 742							207 573	222 954	96	97
tuotot, joilla kustannukset	350 706	361 742	10 277	-1 246	103	100	2 180	3 923	339 774	362 267	104	101
<i>Vain hintatuettujen osalta</i>												

3.2.4 Erityislakien mukaisen suoritetuotannon kustannusvastaavuus hallinnonaloittain

Taulukko 7 Erityislakien mukaisten suoritteiden kustannusvastaavuus hallinnonaloittain vuosina 2015 ja 2016

Hallinnonalat	Tuotot (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastaavuus (%)	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Oikeusministeriö	152 779	151 011				
tuotot, joilla kustannukset	152 779	151 011	-66 359	-67 461	70	69
Valtiovarainministeriö	15 379	19 946				
tuotot, joilla kustannukset	15 379	19 946	6 070	8 387	165	173
Maa- ja metsätalousministeriö	70 420	70 288				
tuotot, joilla kustannukset	70 420	70 288	-6 718	720	91	101
Työ- ja elinkeinoministeriö	46 978	45 788				
tuotot, joilla kustannukset	46 978	45 788	-688	-2 955	99	94
Sosiaali- ja terveysministeriö	5 470	5 187				
tuotot, joilla kustannukset	5 470	5 187	520	247	111	105
Liikenne- ja viestintäministeriö	93 343	93 952				
tuotot, joilla kustannukset	93 343	93 952	-438 829	-436 984	18	18
KOKONAISTUOTOT	384 369	386 172				
tuotot, joilla kustannukset	384 369	386 172	-506 004	-498 046	43	44

Erityislakien mukaisten suoritteiden hinnoitteluperusteet ovat varsin moninaisia, mikä näkyy myös vaihtelevina kustannusvastaavuusprosentteina. Kokonaisuutena erityislakien mukaisten suoritteiden kustannusvastaavuus on pysynyt lähes edellisvuoden tasolla. Valtiokonttorin määräyksen mukaista erityislakien nojalla hinnoiteltua maksullista toimintaa harjoitti kertomusvuonna 12 kirjanpitoyksikköä. Kirjanpitoyksikkökohtaiset tiedot on esitetty hallinnonaloittain taulukossa 11.

Oikeusministeriön hallinnonalan kustannusvastaavuus pysyi kirjanpitoyksikkömuutoksista huolimatta edellisen vuoden tasolla. Oikeusministeriön kustannusvastaavuus laski Ulosottolaitoksen aloittaessa omana virastonaan 1.10.2016 alkaen. Valtiovarainministeriön hallinnonalan korkeaan kustannusvastaavuuteen vaikuttaa valtiovarainministeriön kirjanpitoyksikön huomattavan korkea kustannusvastaavuus (707 %).

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan matalaan kustannusvastaavuuteen vaikuttaa vahvasti Liikenneviraston ratamaksun alainen toiminta, jonka kustannusvastaavuus vuosina 2015 ja 2016 oli 10 %. EU:n direktiivin mukaan rautatieliikenteeltä on perittävä vähintään rataverkon käytöstä suoraan radanpitäjälle aiheutuvat kustannukset. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan kustannusvastaavuuden laskuun vaikutti Maanmittauslaitoksen kustannusvastaavuuslaskelman sisältämä varastonarvon alaskirjaus (7,4 milj. euroa).

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan kustannusvastaavuuteen vaikuttaa Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen korkea kustannusvastaavuus. Kustannusvastaavuus nousi edellisestä vuodesta kun tulokertymä oli aiempaa parempi, mutta kokonaiskustannukset pysyivät vuoden 2015 tasolla.

4 Valtion maksullinen toiminta kirjanpitoyksiköittäin

Vuoden 2016 lopussa kirjanpitoyksiköitä oli yhteensä 66. Kirjanpitoyksikkömuutoksia tapahtui lähinnä oikeusministeriön ja sisäministeriön hallinnonaloilla, joilla aloitti yhteensä neljä uutta kirjanpitoyksikköä. Aiemmin oikeusministeriön kirjanpitoyksikössä toimineet Syyttäjälaitos, Ulosottolaitos ja Oikeusrekisterikeskus aloittivat omina kirjanpitoyksiköinään 1.10.2016. Sisäministeriön hallinnonalaan kuuluva Hallinnon tietotekniikkakeskus (Haltik) sulautui 1.6.2016 Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtoriin, joka kuuluu valtiovarainministeriön hallinnonalaan.

Maksullisen toiminnan tuloja kertyi vuonna 2016 keskuskirjanpidon mukaan 60 kirjanpitoyksikölle (Netra). Tämä selvitys tarkastelee kuitenkin vain niitä kirjanpitoyksiköitä, jotka ovat ilmoittaneet vähintään yhden yksittäisen osa-alueen tuottojen olleen yli miljoona euroa ja esittäneet niitä vastaavan kustannusvastauslaskelman. Edellä mainitun mukaisia kirjanpitoyksiköitä oli 45, joista 31:llä maksullinen suoritustanto perustui pelkästään maksuperustelakiin. 12 kirjanpitoyksikköä harjoitti erityislakien nojalla hinnoiteltua maksullista toimintaa – näistä kirjanpitoyksiköistä viidellä oli pelkästään erityislakeihin perustuvia suoritteita. 21 kirjanpitoyksiköllä ei ollut Valtiokonttorin määräyksen mukaista maksullista toimintaa.

Taulukoista on jätetty pois ne kirjanpitoyksiköt, joilla ei ollut suoriteryhmän mukaista maksullista toimintaa vuosina 2015 ja 2016. Tyhjä solu merkitsee, ettei kirjanpitoyksiköllä ole kyseisenä vuonna ollut suoriteryhmään kuuluvia tuottoja tai ne ovat olleet suuruudeltaan alle miljoonan euron, jolloin ne on jätetty tämän tarkastelun ulkopuolelle.

4.1 Maksullisen toiminnan tuotot kirjanpitoyksiköittäin

Taulukko 8 Valtion maksullisen toiminnan tuotot kirjanpitoyksiköittäin vuosina 2015 ja 2016

Kirjanpitoyksikön nimi	Julkisoikeudelliset suoritukset (1000 €)		Markkinasuoritteet (1000 €)		Erityislakien nojalla hinnoitellut suoritukset (1000 €)		Yhteensä (1000 €)	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Ulkoasiainministeriö ¹	26 057	32 918		1 585			26 057	34 503
Oikeusministeriö ²	2 050	1 258		1 166	63 462	140 532	65 512	142 956
Rikosseuraamusvirasto					10 355	10 479	10 355	10 479
Ulosottolaitos ²					78 962		78 962	
Oikeusrekisterikeskus ²	1 017		1 302				2 319	
Rajavartiolaitos	1 955	1 940					1 955	1 940
Suojelupoliisi ³	3 170						3 170	
Pelastusopisto			1 647	1 286			1 647	1 286
Poliisihallitus ^{3,4}	57 027	70 842	4 149	4 057			61 176	74 899
Maahanmuuttovirasto	8 142	7 485					8 142	7 485
Hätäkeskuslaitos	2 112	2 238					2 112	2 238
Puolustusvoimat			18 291	17 909			18 291	17 909
Puolustushallinnon rakennuslaitos			150 426	164 169			150 426	164 169
Valtiovarainministeriö					8 825	13 213	8 825	13 213

Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta 2016

Kirjanpitoyksikön nimi	Julkisoikeudelliset suoritteet (1000 €)		Markkinasuoritteet (1000 €)		Erityislakien no- jalla hinnoitellut suoritteet (1000 €)		Yhteensä (1000 €)	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Valtiokonttori					5 011	4 814	5 011	4 814
Tulli	1 687	1 688					1 687	1 688
Verohallinto ⁵		1 330			1 543	1 919	1 543	3 249
Väestörekisterikeskus	8 139	7 731	10 807	10 141			18 946	17 872
Tilastokeskus			8 561	7 962			8 561	7 962
Etelä-Suomen aluehallintovirasto	12 853	12 655					12 853	12 655
ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus	10 420	10 301					10 420	10 301
Maanmittauslaitos			2 420	2 931	70 420	70 288	72 840	73 219
Elintarviketurvallisuusvirasto	18 716	18 714	2 824	2 306			21 540	21 020
Luonnonvarakeskus			7 626	7 467			7 626	7 467
Liikennevirasto	2 529	2 050	7 145	7 015	89 082	89 747	98 756	98 812
Liikenteen turvallisuusvirasto ⁴	84 134	74 455	11 429	9 590			95 563	84 045
Ilmatieteen laitos	1 468	1 445	5 066	5 190	4 261	4 205	10 795	10 840
Viestintävirasto	21 178	20 485					21 178	20 485
Geologian tutkimuskeskus			7 442	8 658			7 442	8 658
Patentti- ja rekisterihallitus			3 796	3 589	46 978	45 788	50 774	49 377
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto	6 293	6 696					6 293	6 696
Energiavirasto	1 588	1 660					1 588	1 660
Sosiaali- ja terveysministeriö	4 220	4 795					4 220	4 795
Säteilyturvakeskus	19 335	19 403	4 700	2 104	3 412	3 292	27 447	24 799
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus	19 489	18 895			2 058	1 895	21 547	20 790
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos	1 659		82 633	82 965			84 292	82 965
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto	4 931	5 064					4 931	5 064
Opetus- ja kulttuuriministeriö	7 276	7 252					7 276	7 252
Kansallisarkisto			1 495	1 643			1 495	1 643
Museovirasto	2 252	1 567	1 768	2 574			4 020	4 141
Suomenlinnan hoitokunta			6 517	6 420			6 517	6 420
Opetushallitus	6 921	5 769	7 651	6 411			14 572	12 180
Suomen ympäristökeskus			3 011	3 053			3 011	3 053
	336 620	338 636	350 706	360 191	384 369	386 172	1 071 695	1 084 999

Poimintoja taulukosta 8:

¹ Ulkoasiainministeriön maksullisen toiminnan tuottojen lasku selittyy viisumihakemusten määrän 28 % vähenemillä (-7,4 milj. euroa).

² Aiemmin oikeusministeriön kirjanpitoyksikössä toimineet Syyttäjälaitos, Ulosottolaitos ja Oikeusrekisterikeskus aloittivat omia kirjanpitoyksiköinään 1.10.2016. Uusille kirjanpitoyksiköille on merkitty maksullisen toiminnan tuotot myös alkuvuoden osalta, jolloin ne kuuluivat vielä oikeusministeriön kirjanpitoyksikköön.

- ³ Suppeat turvallisuusselvitykset siirtyivät Poliisilta Suojelupoliisille 1.1.2016. Suojelupoliisi aloitti omana kirjanpitoyksikkönään 1.1.2016, joten vertailutietoa vuodelle 2015 ei ole esitetty.
- ⁴ Ajoluvat siirtyivät Poliisihallitukselta Liikenteen turvallisuusvirastolle (Trafí) 1.1.2016. Vuonna 2015 ajolupien tuotot olivat noin 12,5 miljoonaa euroa.
- ⁵ Vuonna 2016 Verohallinnon erityislakien mukaiset tuotot sisältävät ainoastaan ennakkoratkaisujen tuotot. Vuonna 2015 erityislakien mukaisiin tuottoihin sisältyi myös muita tuottoja, joista ennakkoratkaisujen osuus oli 1,47 milj. euroa.

4.2 Kirjanpitoyksiköiden kustannusvastaavuus suoriteryhmittäin vuosina 2015 ja 2016

Seuraavaksi kirjanpitoyksiköiden tuotot ja kustannukset sekä niiden kustannusvastaavuudet on taulukoitu suoriteryhmän sisällä hallinnonaloittain. Kirjanpitoyksikkökohtaisia huomioita on nostettu hallinnonalaa kuvaavan taulukon yhteyteen. Maksuperustelain mukaisista julkisoikeudellisista ja markkinasuoritteista sekä erityislakien mukaisista suoritteista on lisäksi laadittu pylväsdiagrammit, jotka kuvaavat kirjanpitoyksiköiden jakautumista tuottojen ja kustannusvastaavuuden mukaan. Taulukoihin on otettu mukaan vain ne kirjanpitoyksiköt, joilla on ollut suoriteryhmän mukaisia maksullisen toiminnan tuottoja vähintään miljoona euroa vuonna 2016 tai 2015.

4.2.1 Julkisoikeudellisen suoritetuotannon kustannusvastaavuus

Taulukossa 9 on esitetty niiden kirjanpitoyksiköiden julkisoikeudellisen suoritetuotannon kustannusvastaavuus, joilla suoriteryhmän tulokertymä oli vuonna 2015 tai 2016 vähintään miljoona euroa. Kirjanpitoyksiköt on taulukoitu hallinnonaloittain. Valtiokonttorin määräyksen mukaisia julkisoikeudellisia suoritteita oli kertomusvuonna 27 kirjanpitoyksiköllä. Näille kirjanpitoyksiköille kertyi vuonna 2016 (2015) julkisoikeudellisia tuottoja yhteensä 336,6 (338,6) miljoonaa euroa ja niitä vastaavia kustannuksia 350,0 (355,0) miljoonaa euroa. Kustannusvastaavuus nousi edellisestä vuodesta yhden prosenttiyksikön.

Taulukko 9 Julkisoikeudellisen suoritetuotannon kustannusvastaavuus hallinnonaloittain ja kirjanpitoyksiköittäin vuosina 2016 ja 2015

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	Tuotot (1000 €)		Kustannukset (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastaavuus-%	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Kirjanpitoyksikkö								
Ulkoasiainministeriö*	26 057	32 918	26 382	28 938	-325	3 980	99	114
TUOTOT YHTEENSÄ	26 057	32 918						
tuotot, joilla kustannukset	26 057	32 918	26 382	28 938	-325	3 980	99	114

*Tuottojen laskua selittää viisumien tuotoissa tapahtunut 28 % lasku.

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	Tuotot (1000 €)		Kustannukset (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastaavuus-%	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Kirjanpitoyksikkö								
Oikeusministeriö	2 050	1 258	2 423	1 062	-373	196	85	118
Oikeusrekisterikeskus*	1 017		1 121		-104		91	
TUOTOT YHTEENSÄ	3 067	1 258						
tuotot, joilla kustannukset	3 067	1 258	3 544	1 062	-477	196	87	118

*Oikeusrekisterikeskus aloitti uutena kirjanpitoyksikkönä 1.10.2016. Uudelle kirjanpitoyksikölle on merkitty maksullisen toiminnan tuotot myös alkuvuoden osalta.

Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta 2016

SISÄMINISTERIÖN HALLINNONALA	Tuotot (1000 €)		Kustannukset (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastaavuus-%	
Kirjanpitoyksikkö	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Rajavartiolaitos*	1 955	1 940	2 660	1 208	-704	732	74	161
Suojelupoliisi	3 170		2 660		510		119	
Poliisihallitus**	57 027	70 842	57 704	67 677	-677	3 165	99	105
Maahanmuuttovirasto	8 142	7 485	14 979	11 058	-6 837	-3 573	54	68
Hätäkeskuslaitos	2 112	2 238	1 429	1 637	683	601	148	137
TUOTOT YHTEENSÄ	72 406	82 505						
tuotot, joilla kustannukset	72 406	82 505	79 432	81 580	-7 025	925	91	101

* Rajavartiolaitos päivitti kustannusvastaavuuslaskennassa käytettävää mallia vuoden 2016 tilinpäätöksen yhteydessä, jotta yhteiskustannukset tulisivat paremmin huomioiduksi. Vuoden 2015 kustannukset ovat vuoden 2015 tilinpäätöksestä, johon on sovellettu vanhaa kustannusvastaavuuslaskennan mallia.

** Poliisin maksullisen toiminnan tulojen lasku selittyy pääosin sillä, että ajoluvat siirtyivät Trafille ja turvallisuusselvitykset Su-polle 1.1.2016 alkaen. Tästä johtuen myönnettyjen lupien määrä laski 20 % edellisvuodesta.

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	Tuotot (1000 €)		Kustannukset (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastaavuus-%	
Kirjanpitoyksikkö	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Tulli	1 687	1 688	1 674	1 736	13	-48	101	97
Verohallinto		1 330		992		338		134
Väestörekisterikeskus	8 139	7 731	8 438	7 940	-298	-209	96	97
Etelä-Suomen aluehallintovirasto	12 853	12 656	23 109	22 516	-10 256	-9 861	56	56
TUOTOT YHTEENSÄ	22 679	23 405						
tuotot, joilla kustannukset	22 679	23 045	33 221	33 184	-10 542	-9 780	68	71

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA	Tuotot (1000 €)		Kustannukset (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastaavuus-%	
Kirjanpitoyksikkö	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Opetus- ja kulttuuriministeriö	7 276	7 252	9 392	9 791	-2 116	-2 539	77	74
Museovirasto*	2 252	1 567	4 152	2 785	-1 900	-1 218	54	56
Opetushallitus	6 921	5 769	10 218	10 263	-3 297	-4 494	68	56
TUOTOT YHTEENSÄ	16 449	14 588						
tuotot, joilla kustannukset	16 449	14 588	23 762	22 839	-7 313	-8 251	69	64

*Museoviraston kokonaiskustannusten kasvu johtui osaksi siitä, että laskentaperusteita tarkennettiin museotoiminnan kohteiden kustannusten osalta.

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	Tuotot (1000 €)		Kustannukset (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastaavuus-%	
Kirjanpitoyksikkö	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Elintarviketurvallisuusvirasto	18 716	18 714	18 621	19 237	95	-523	101	97
TUOTOT YHTEENSÄ	18 716	18 714						
tuotot, joilla kustannukset	18 716	18 714	18 621	19 237	95	-523	101	97

Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta 2016

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA	Tuotot (1000 €)		Kustannukset (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastavuus-%	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Kirjanpitoyksikkö								
Liikennevirasto*	2 529	2 050	2 580	2 696	-51	-646	98	76
Liikenteen turvallisuusvirasto**	84 134	74 455	78 975	77 626	5 159	-3 171	107	96
Ilmatieteen laitos	1 468	1 445	1 548	1 596	-80	-151	95	91
Viestintävirasto	21 178	20 485	20 391	21 344	787	-859	104	96
TUOTOT YHTEENSÄ	109 309	98 435						
tuotot, joilla kustannukset	109 309	98 435	103 494	103 262	5 815	-4 827	106	95

*Tuottojen kasvu johtui pääosin RAILI-viestintäverkon tuloista. Osa vuodelle 2015 kuuluvista tuloista laskutettiin vasta vuoden 2016 puolella.

**Ajoneuvojen rekisteröintien tuotot toteutuivat budjetoitua huomattavasti suurempina.

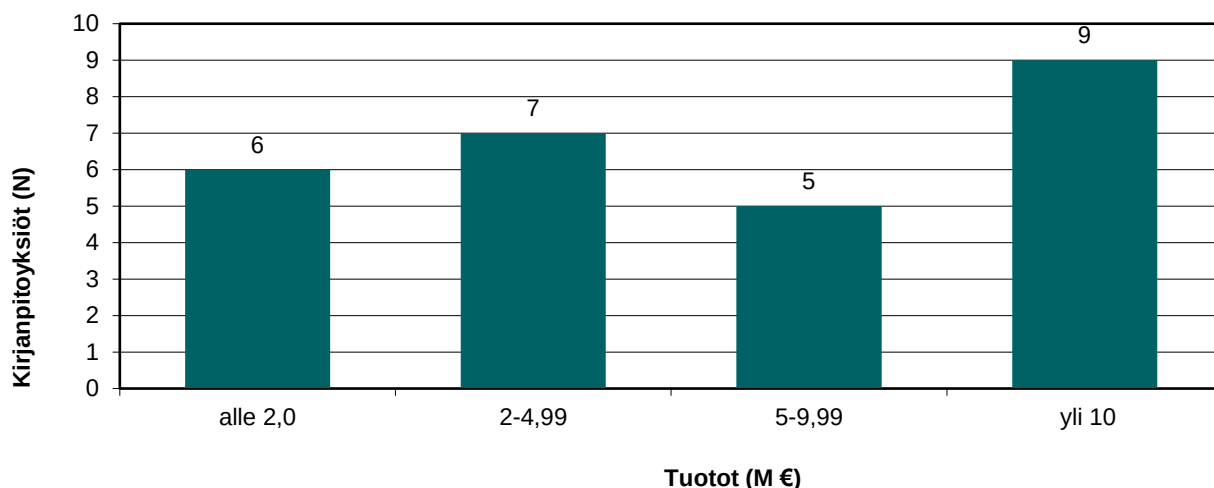
TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA	Tuotot (1000 €)		Kustannukset (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastavuus-%	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Kirjanpitoyksikkö								
ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus	10 420	10 301	6 385	11 056	4 035	-755	163	93
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto	6 293	6 696	5 974	6 116	319	580	105	109
Energiavirasto	1 588	1 660	1 297	1 584	291	76	122	105
TUOTOT YHTEENSÄ	18 301	18 657						
tuotot, joilla kustannukset	18 301	18 657	13 656	18 756	4 645	-99	134	99

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA	Tuotot (1000 €)		Kustannukset (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastavuus-%	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Kirjanpitoyksikkö								
Sosiaali- ja terveysministeriö	4 220	4 795	4 267	4 292	-47	503	99	112
Säteilyturvakeskus	19 335	19 403	19 605	19 471	-270	-68	99	100
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus	19 489	18 895	18 654	18 486	835	409	104	102
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos	1 659		1 294		365		128	
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto	4 931	5 064	4 116	3 927	815	1 137	120	129
TUOTOT YHTEENSÄ	49 634	48 157						
tuotot, joilla kustannukset	49 634	48 157	47 936	46 176	1 698	1 981	104	104

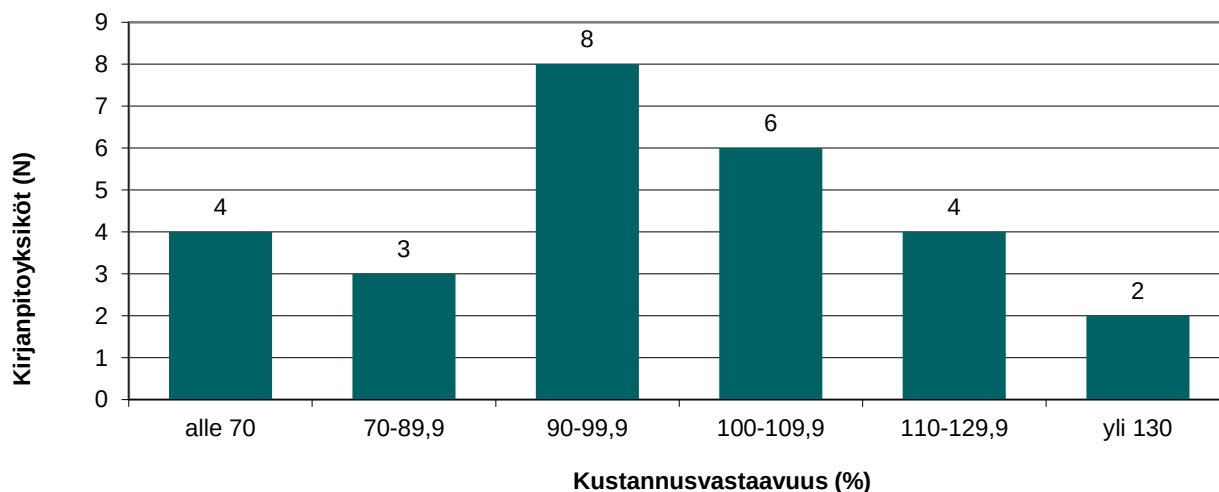
VALTIO YHTEENSÄ	Tuotot (1000 €)		Kustannukset (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastavuus-%	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
TUOTOT YHTEENSÄ	336 620	338 637						
tuotot, joilla kustannukset	336 620	338 637	350 049	355 034	-13 429	-16 398	96	95

Taulukon 9 kirjanpitoyksiköt on ryhmitelty suoritustuottojen suuruuden perusteella neljään eri tuloluokkaan ja esitetty kuvassa 3 näiden tuloluokkien mukaan. Kuvassa 4 on tarkasteltu taulukon 9 kirjanpitoyksiköiden kustannusvastaavuutta. Kirjanpitoyksiköt on ryhmitelty kuuteen eri kustannusvastaavuusluokkaan.

Vuonna 2016 (2015) hieman yli puolet, eli 56 % (56 %) maksuperustelainmukaista julkisoikeudellista suoritustuotantoa harjoittavista kirjanpitoyksiköistä tuotti alijäämää. Kustannusvastaavuus julkisoikeudellisten suoritteiden osalta koko valtion tasolla kasvoi hieman ollen 96 % (95 %). Valtiotasoisien tai tätä paremman kustannusvastaavuuden julkisoikeudellista suoritustuotantoa harjoittavista kirjanpitoyksiköistä saavutti 67 % (68 %) kyseisistä virastoista.

Kuva 3 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen julkisoikeudellisten suoritustuottojen perusteella vuonna 2016⁴

Kuva 4 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen julkisoikeudellisen suoritustuotannon kustannusvastaavuuden perusteella vuonna 2016

⁴ Tässä selvityksessä esitettäviin kirjanpitoyksikkökohtaisiin kuvioihin on otettu mukaan ainoastaan kirjanpitoyksiköt, joilla maksullisen toiminnan tuotot ylittävät 1 milj. euroa.

4.2.2 Markkinasuoritetuotannon kustannusvastaavuus

Maksuperustelain mukaisista markkinasuoritteista tuottoja saaneet kirjanpitoyksiköt on esitetty hallinnonaloittain taulukossa 10. Taulukoissa on esitetty ne kirjanpitoyksiköt, joiden markkinasuoritteiden tuotot olivat vähintään 1 milj. euroa vuonna 2015 tai 2016. Kertomusvuonna edellä mainitun mukaisia kirjanpitoyksiköitä oli 22. Näiden kirjanpitoyksiköiden yhteenlaskettu tulokertymä oli 350,7 (360,2) miljoonaa euroa ja kustannukset 340,4 (361,4) miljoonaa euroa. Suoriteryhmän kokonaiskustannusvastaavuus oli kertomusvuonna hieman edellistä vuotta korkeampi.

Taulukko 10 Markkinasuoritetuotannon kustannusvastaavuus kirjanpitoyksiköittäin ja hallinnonaloittain vuosina 2016 ja 2015

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	Tuotot (1000 €)		Kustannukset (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastaavuus-%	
Kirjanpitoyksikkö	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Ulkoasiainministeriö*		1 585		767		818		207
TUOTOT YHTEENSÄ		1 585						
tuotot, joilla kustannukset		1 585		767		818		207

*Ulkoasiainministeriön kustannusvastaavuuslaskelmaan ei enää sisällytetä Puolustusvoimilta saatavia yhteistoiminnan tuloja.

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	Tuotot (1000 €)		Kustannukset (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastaavuus-%	
Kirjanpitoyksikkö	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Oikeusministeriö		1 166		1 020		146		114
Oikeusrekisterikeskus*	1 302		650		652		200	
TUOTOT YHTEENSÄ	1 302	1 166						
tuotot, joilla kustannukset	1 302	1 166	2 175	1 020	647	146	200	114

*Päätöstä Oikeusrekisterikeskuksen liiketaloudellisista suoritteista muutettiin vuoden 2017 alusta vastaamaan paremmin kustannusvastaavuutta (OKA-hinnoittelu).

SISÄMINISTERIÖN HALLINNONALA	Tuotot (1000 €)		Kustannukset (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastaavuus-%	
Kirjanpitoyksikkö	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Pelastusopisto	1 647	1 286	1 120	1 103	527	183	147	117
Poliisihallitus	4 149	4 057	3 956	4 098	193	-41	105	99
TUOTOT YHTEENSÄ	5 796	5 343						
tuotot, joilla kustannukset	5 796	5 343	5 076	5 201	720	142	114	103

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	Tuotot (1000 €)		Kustannukset (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastaavuus-%	
Kirjanpitoyksikkö	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Puolustusvoimat	18 291	17 909	18 045	18 216	246	-307	101	98
Puolustushallinnon rakennuslaitos	150 426	164 169	152 208	164 896	-1 781	-727	99	100
TUOTOT YHTEENSÄ	168 717	182 078						
tuotot, joilla kustannukset	168 717	182 078	170 253	183 112	-1 535	-1 034	99	99

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	Tuotot (1000 €)		Kustannukset (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastaavuus-%	
Kirjanpitoyksikkö	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Väestörekisterikeskus	10 807	10 141	4 506	4 593	6 300	5 548	240	221
Tilastokeskus	8 561	7 962	7 491	6 919	1 070	1 043	114	115
TUOTOT YHTEENSÄ	19 368	18 103						
tuotot, joilla kustannukset	19 368	18 103	11 997	11 512	7 370	6 591	161	157

OPETUS- JA KULTTUURIMINIS- TERIÖN HALLINNONALA	Tuotot (1000 €)		Kustannukset (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastaavuus-%	
Kirjanpitoyksikkö	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Kansallisarkisto	1 495	1 643	1 429	1 671	66	-28	105	98
Museovirasto*	1 768	2 574	4 595	4 576	-2 827	-2 002	38	56
Suomenlinnan hoitokunta	6 517	6 420	6 586	6 276	-69	144	99	102
Opetushallitus	7 651	6 411	13 166	12 954	-5 515	-6 543	58	49
TUOTOT YHTEENSÄ	17 431	17 048						
tuotot, joilla kustannukset	17 431	17 048	25 776	25 477	-8 345	-8 429	68	67

*Museoviraston tuottojen väheneminen johtuu siitä, että muinaismuistolain 15 §:n mukaiset suoritteet eivät enää vuonna 2016 olleet markkinasuoritteiden laskelmassa mukana.

MAA- JA METSÄTALOUSMINIS- TERIÖN HALLINNONALA	Tuotot (1000 €)		Kustannukset (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastaavuus-%	
Kirjanpitoyksikkö	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Maanmittauslaitos*	2 420	2 931	2 664	2 797	-244	134	91	105
Elintarviketurvallisuusvirasto	2 824	2 306	3 290	2 736	-466	-430	86	84
Luonnonvarakeskus	7 626	7 467	7 770	8 305	-144	-838	98	90
TUOTOT YHTEENSÄ	12 870	12 704						
tuotot, joilla kustannukset	12 870	12 704	13 724	13 838	-854	-1 134	94	92

*Maanmittauslaitoksen kustannuksia rasittaa Graafisten karttojen varaston arvон alaskirjaus.

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINIS- TERIÖN HALLINNONALA	Tuotot (1000 €)		Kustannukset (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastaavuus-%	
Kirjanpitoyksikkö	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Liikennevirasto	7 145	7 015	4 996	5 469	2 149	1 546	143	128
Liikenteen turvallisuusvirasto*	11 429	9 590	5 450	9 131	5 979	459	210	105
Ilmatieteen laitos	5 066	5 190	4 243	4 943	823	247	119	105
TUOTOT YHTEENSÄ	23 640	21 795						
tuotot, joilla kustannukset	23 640	21 795	14 689	19 543	8 951	2 252	161	112

*Liikenteen turvallisuusviraston kustannusvastaavuuden nousu johtui pääasiassa kyselypalveluiden odotettua suuremmasta kysynnästä sekä IT-kustannusten toteutumisesta budjetoitua pienempänä.

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA	Tuotot (1000 €)		Kustannukset (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastavuus-%	
Kirjanpitoyksikkö	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Geologian tutkimuskeskus	7 442	8 658	7 232	7 816	210	842	103	111
Patentti- ja rekisterihallitus	3 796	3 589	3 619	3 806	177	-217	105	94
TUOTOT YHTEENSÄ	11 238	12 247						
tuotot, joilla kustannukset	11 238	12 247	10 851	11 622	387	625	104	105

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA	Tuotot (1000 €)		Kustannukset (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastavuus-%	
Kirjanpitoyksikkö	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Säteilyturvakeskus*	4 700	2 104	2 740	3 177	1 961	-1 073	172	66
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos	82 633	82 965	81 818	83 195	815	-230	101	100
TUOTOT YHTEENSÄ	87 333	85 069						
tuotot, joilla kustannukset	87 333	85 069	84 558	86 372	2 776	-1 303	103	98

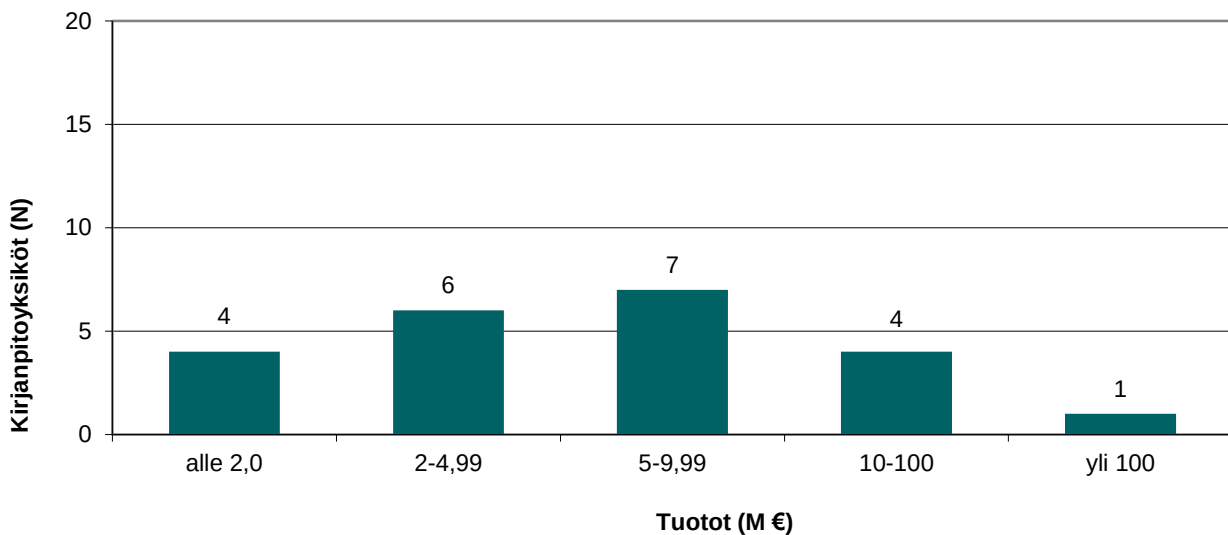
* Tulojen kasvua selittää vuodelle 2016 tuloutetut, edellisiltä vuosilta kertyneet myyntisaamiset sekä STUKin kansainvälisten projektien tehtävien kasvaminen.

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA	Tuotot (1000 €)		Kustannukset (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastavuus-%	
Kirjanpitoyksikkö	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Suomen ympäristökeskus	3 011	3 053	2 856	2 973	155	80	105	103
TUOTOT YHTEENSÄ	3 011	3 053						
tuotot, joilla kustannukset	3 011	3 053	2 856	2 973	155	80	105	103

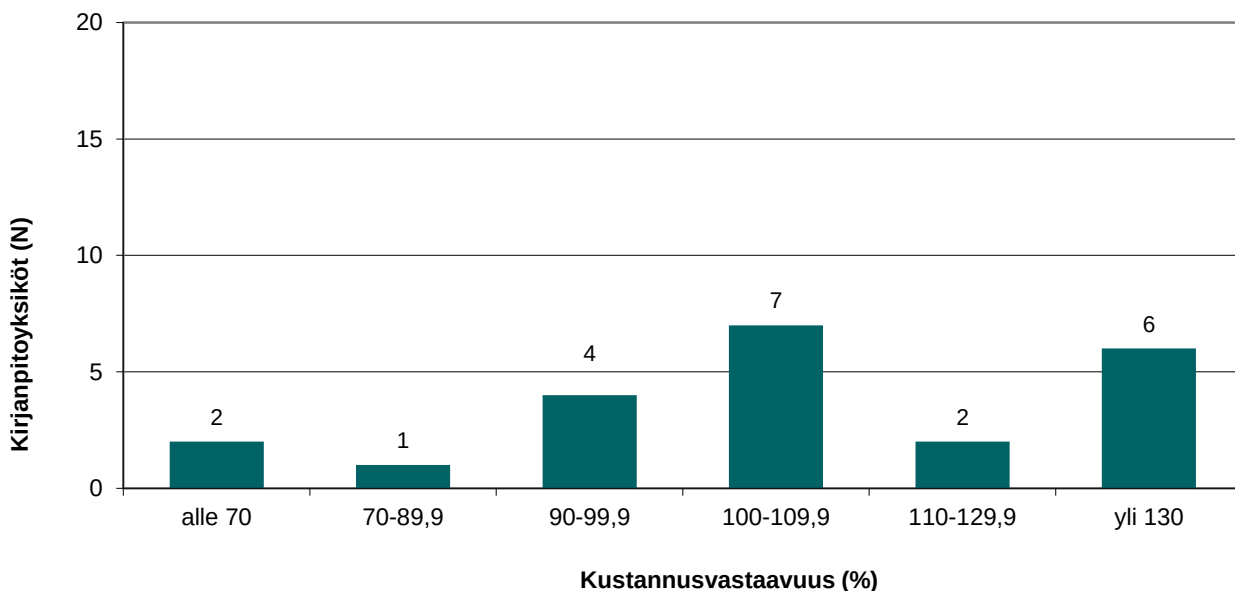
VALTIO YHTEENSÄ	Tuotot (1000 €)		Kustannukset (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastavuus-%	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
TUOTOT YHTEENSÄ	350 706	360 191						
tuotot, joilla kustannukset	350 706	360 191	340 429	361 437	10 277	-1 520	103	100

Kuvassa 5 taulukon 10 mukaiset kirjanpitoyksiköt on ryhmitelty markkinasuoritetuottojen perusteella viiteen eri tuloluokkaan. Suurimmalla osalla, eli 77 prosentilla kirjanpitoyksiköistä, tuotot olivat alle 10 miljoonaa euroa. Taulukon 10 kirjanpitoyksiköiden kustannusvastaavuutta on tarkasteltu kuvassa 6, jossa kirjanpitoyksiköt on jaettu kustannusvastaavuuden mukaan kuuteen eri kustannusvastaavuusluokkaan.

Vuonna 2016 (2015) 68 % (52 %) kirjanpitoyksiköistä pääsi markkinasuoritetuotannossa ylijäämään. Markkinasuoritetuotannon kustannusvastaavuus koko valtion tasolla oli kertomusvuonna 103 %, joka oli hieman edellistä vuotta korkeampi. Noin puolet kirjanpitoyksiköistä saavutti vähintään valtiotasaisen kustannusvastaavuuden kahtena viimeisenä vuotena.

Kuva 5 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen markkinasuoritetuottojen perusteella vuonna 2016

Kuva 6 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen markkinasuoritetuotannon kustannusvastaavuuden perusteella 2016

4.2.3 Erityislakien mukaisen suoritetuotannon kustannusvastaavuus

Erityislakien mukaisen suoritetuotannon kustannusvastaavuus on esitetty taulukossa 11 kirjanpitoyksiköittäin. Yli miljoonan euron tuottoja kertyi ko. suoriteryhmissä kertomusvuonna 12 (13) kirjanpitoyksikölle. Tuottoja kertyi yhteensä 384,4 (386,2) miljoonaa euroa ja kustannuksia 890,4 (884,2) miljoonaa euroa. Suoriteryhmän kokonaiskustannusvastaavuus laski edellisestä vuodesta yhden prosenttiyksikön.

Oikeusministeriön kustannusvastaavuuden laskuun vaikutti Ulosottolaitoksen aloittaminen uutena kirjanpitoyksikkönä 1.10.2016. Aiemmin oikeusministeriön kirjanpitoyksikön tuottoihin kirjatut ulosottomaksut tulot siirtyivät uuden kirjanpitoyksikön tuotoiksi. Ulosottoitoimen suoritteista perittyjen maksujen kertymä pysyi aiempien vuosien tasolla.

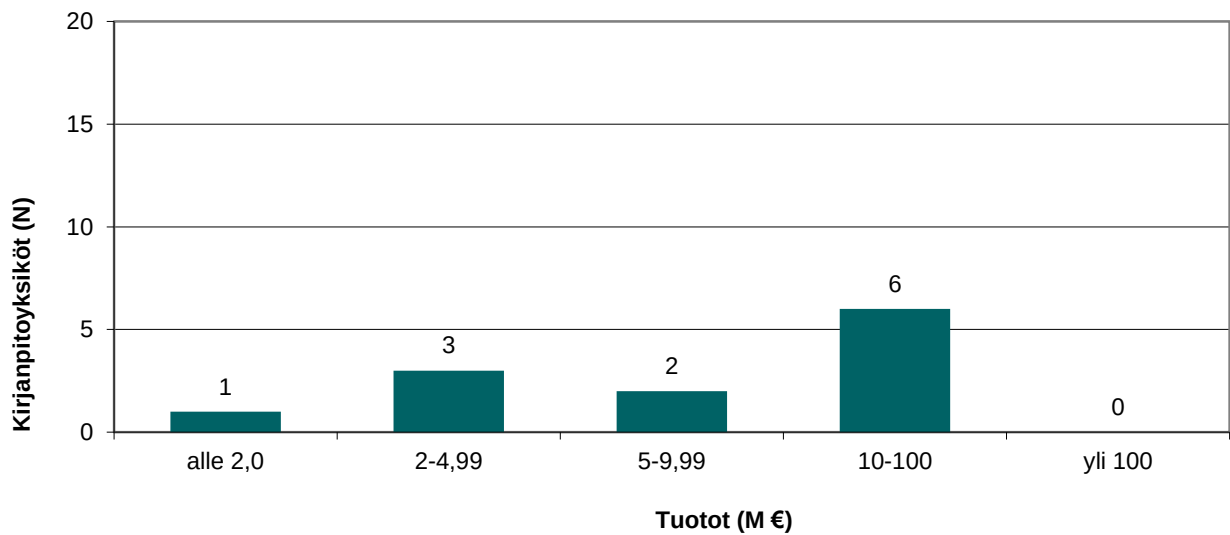
Taulukko 11 Erityislakien mukaisen suoritetuotannon kustannusvastaavuus hallinnonaloittain ja kirjanpitoyksiköittäin 2016 ja 2015

Kirjanpitoyksikkö	Tuotot (1000 €)		Kustannukset (1000 €)		Yli-/alijäämä (1000 €)		Kustannusvastaavuus (%)	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Oikeusministeriö	63 462	140 532	134 356	198 111	-70 894	-57 579	47	71
Rikosseuraamusvirasto	10 355	10 479	17 643	20 361	-7 288	-9 882	59	51
Ulosottolaitos	78 962		67 139		11 823		118	
Valtiovarainministeriö	8 825	13 213	1 249	3 046	7 576	10 167	707	434
Valtiokonttori	5 011	4 814	5 208	4 822	-197	-8	96	100
Verohallinto	1 543	1 919	2 852	3 691	-1 309	-1 772	54	52
Maanmittauslaitos*	70 420	70 288	77 138	69 568	-6 718	720	91	101
Liikennevirasto	89 082	89 747	528 269	526 719	-439 187	-436 972	17	17
Ilmatieteen laitos	4 261	4 205	3 903	4 217	358	-12	109	100
Patentti- ja rekisterihallitus	46 978	45 788	47 666	48 743	-688	-2 955	99	94
Säteilyturvakeskus	3 412	3 292	3 422	3 412	-10	-120	100	96
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus	2 058	1 895	1 528	1 528	530	367	135	124
TUOTOT YHTEENSÄ	384 369	386 172						
tuotot, joilla kustannukset	384 369	386 172	890 373	884 218	-506 004	-498 046	43	44

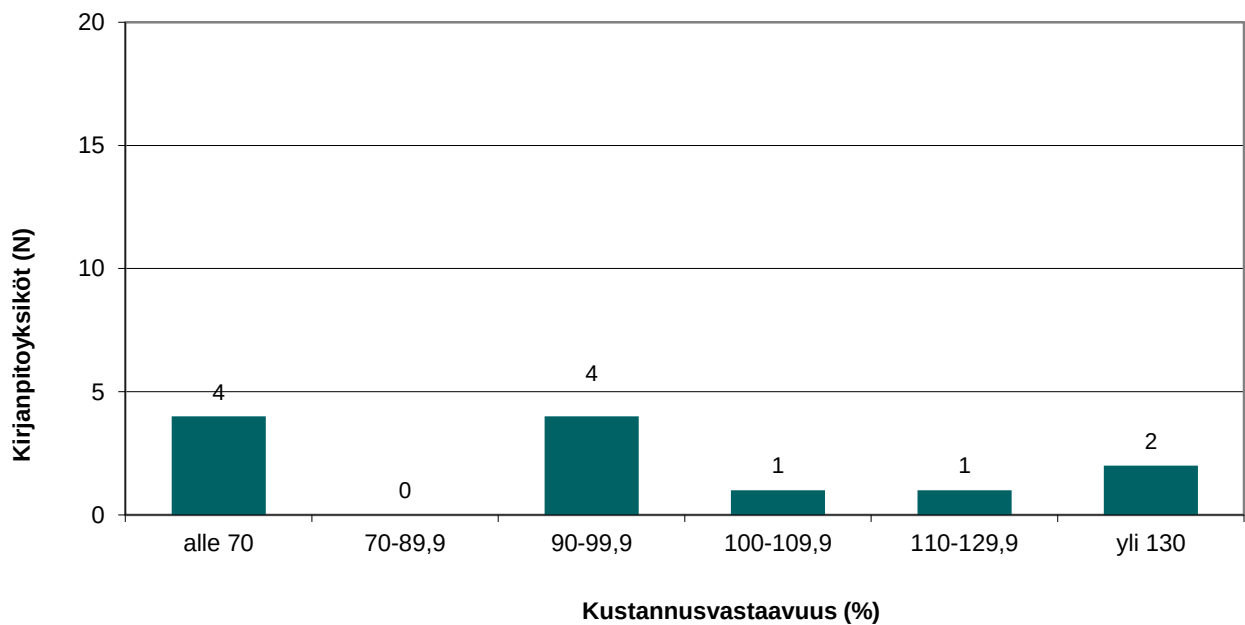
* Maanmittauslaitoksen kustannusvastaavuuslaskelma sisältää 7,4 miljoonan euron varastonarvon alaskirjauksen vuonna 2016.

Ilman varastonarvon alaskirjausta kustannusvastaavuus oli 101 %.

Kuvassa 7 taulukon 11 mukaiset kirjanpitoyksiköt on ryhmitelty erityislakien mukaisten suoritetuottojen perusteella viiteen eri tuloluokkaan. Puolella kirjanpitoyksiköistä erityislakien mukaisten suoritteiden tuotot olivat alle 10 miljoonaa euroa. Taulukon 10 kirjanpitoyksiköiden kustannusvastaavuutta on tarkasteltu kuvassa 8, jossa kirjanpitoyksiköt on jaettu kustannusvastaavuuden mukaan kuuteen eri kustannusvastaavuusluokkaan.

Kuva 7 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen erityislakien mukaisten suoritetuottojen perusteella vuonna 2016

Kuva 8 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen erityislakien mukaisen suoritetuotannon kustannusvastaavuuden perusteella 2016

4.3 Maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävä maksullinen toiminta

Kustannusten korvaus -toimintoryhmässä käsitellään valtion sisäistä sopimusperusteista kustannusten korvausta. Palvelutoiminnan osalta valtionhallinnossa on vain muutama toimija; Palkeet, Valtori, toimialariippuvat ict-palvelukeskukset sekä Valtiokonttorin konsernipalvelut. Maksullisten palveluiden hinnoittelussa huomioidaan palveluntuottajan toimintaympäristön luonne.

Valtion konsernipalveluja tuottavan Valtiokonttorin osalta suoriteriikän kustannusvastaavuus sekä suunniteltiin että toteutui alijäämäisenä. Kustannusvastaavuus toteutui suunniteltua suurempana, mihin vaikutti eniten Kiekun tuotantotoiminnan tulokertymä. Tuloja kertyi suunniteltua enemmän, kun viimeisetkin käyttöönottoerät toteutuivat vuoden loppuun mennessä.

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen maksullinen toiminta kuuluu kokonaisuudessaan tähän suoriteriikään. Palkeiden maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus parani hieman aikaisempiin vuosiin nähden. Myös Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen (Valtori) kaikki kulut tulee kattaa asiakailta perittävillä maksuilla, pois lukien käyttöomaisuuden poistot, joita ei saa sisällyttää Valtorin asiakashintoihin. Poistojen osuus alijäämästä oli 2,9 miljoonaa euroa.

Valtiokonsernin palveluntuottajien lisäksi joillakin hallinnonaloilla toimii tietohallinnon palvelukeskuksia ja palveluyrityksiä, jotka tarjoavat palveluja omalle hallinnonalalleen ja mahdollisesti myös hallinnonalansa ulkopuolelle. Oikeusministeriön hallinnonalalla toimivan Oikeusrekisterikeskuksen ict-palvelut ovat tällaisia palveluja. Tuotot koostuivat palvelumaksuista, joilla katettiin aiheutuneet kustannukset.

Taulukko 12 Maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävä maksullinen toiminta (kustannusten korvaus) hallinnonaloittain ja kirjanpitoyksiköittäin vuonna 2016

Hallinnonala	Tuotot (1000 €)	Kustannukset (1000 €)	Yli-/alijäämä (1000 €)	Kustannusvastaavuus (%)
Oikeusministeriö	5 403	5 403		100
Oikeusrekisterikeskus	5 403	5 403		100
Valtiovarainministeriö	319 995	331 635	-11 640	96
Valtiokonttori	16 009	21 358	-5 349	75
Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus	55 855	56 859	-1 004	98
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus	248 131	253 418	-5 287	98
YHTEENSÄ	325 398	337 038	-11 640	97

Taulukot ja kuvat

Taulukko 1 Maksullisen toiminnan tuotot (1000 €) suoriteryhmittäin 2010–2016*	7
Taulukko 2 Maksullisen toiminnan yli-/alijäämä ja kustannusvastaavuus suoriteryhmittäin vuosina 2010–2016	9
Taulukko 3 Hallinnonalojen maksullisen toiminnan tuotot ja niiden suhteellinen muutos vuosina 2015–2016.	10
Taulukko 4 Julkisoikeudellisen suoritetuotannon kustannusvastaavuus hallinnonaloittain vuosina 2015 ja 2016	11
Taulukko 5 Markkinasuoritetuotannon mukaisten suoritteiden kustannusvastaavuus hallinnonaloittain vuosina 2015 ja 2016.	12
Taulukko 6 Markkinasuoritetuotannon mukaisten suoritteiden kustannusvastaavuus hallinnonaloittain vuosina 2015–2016 hintatuettu toiminta eriteltynä	14
Taulukko 7 Erytyislakien mukaisten suoritteiden kustannusvastaavuus hallinnonaloittain vuosina 2015 ja 2016	15
Taulukko 8 Valtion maksullisen toiminnan tuotot kirjanpitoyksiköittäin vuosina 2015 ja 2016	16
Taulukko 9 Julkisoikeudellisen suoritetuotannon kustannusvastaavuus hallinnonaloittain ja kirjanpitoyksiköittäin vuosina 2016 ja 2015	18
Taulukko 10 Markkinasuoritetuotannon kustannusvastaavuus kirjanpitoyksiköittäin ja hallinnonaloittain vuosina 2016 ja 2015.	22
Taulukko 11 Erytyislakien mukaisen suoritetuotannon kustannusvastaavuus hallinnonaloittain ja kirjanpitoyksiköittäin 2016 ja 2015	26
Taulukko 12 Maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävä maksullinen toiminta (kustannusten korvaus) hallinnonaloittain ja kirjanpitoyksiköittäin vuonna 2016	28
Kuva 1 Maksullisen toiminnan tuotot (mrd. €) suoriteryhmittäin vuosina 2010–2016	6
Kuva 2 Julkisoikeudellisten suoritteiden ja markkinasuoritteiden tuottojen suhteelliset osuudet maksuperustelain mukaisista tuotoista vuosina 2010–2016	7
Kuva 3 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen julkisoikeudellisten suoritetuottojen perusteella vuonna 2016	21
Kuva 4 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen julkisoikeudellisen suoritetuotannon kustannusvastaavuuden perusteella vuonna 2016.	21
Kuva 5 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen markkinasuoritetuottojen perusteella vuonna 2016	25
Kuva 6 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen markkinasuoritetuotannon kustannusvastaavuuden perusteella 2016	25
Kuva 7 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen erityislakien mukaisten suoritetuottojen perusteella vuonna 2016	27
Kuva 8 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen erityislakien mukaisen suoritetuotannon kustannusvastaavuuden perusteella 2016	27

Liitteet

Liite 1 Aiempien vuosien tietoihin tehdyt muutokset

Hallinnonala	Kirjanpitoyksikkö	Selvitys
Oikeusministeriö	Oikeusministeriö	Joitain oikeusministeriön kirjanpitoyksikön suoritteita on siirretty aiempien vuosien osalta suoriteryhmästä toiseen. Siirrot on tehty nykyisen jaottelun mukaisesti, vertailukelpoisuuden parantamiseksi.
Sisäministeriö	Maahanmuuttovirasto	Maahanmuuttovirastolla havaittiin olleen virhe julkisoikeudellisissa suoritteissa Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta 2015 -selvityksessä. Tiedot on korjattu vuoden 2015 tietoihin.
Sisäministeriö	Sisäministeriö	Hallinnon tietotekniikkakeskuksen (Haltik) aiempien vuosien tiedot siirrettiin julkisoikeudellisista suoritteista maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle kirjattaviin suoritteisiin (kustannusten korvaus).
Maa- ja metsätalousministeriö	Maanmittauslaitos	Vuoden 2015 -julkaisussa erityislakien mukaiset suoritteet oli laskettu myös julkisoikeudellisiin suoritteisiin. Julkisoikeudellisissa suoritteissa ollut virhe on korjattu vuoden 2015 tietoihin. Aiempien vuosien tiedot on päivitetty vertailukelpoisiksi uudempien tietojen kanssa.
Liikenne- ja viestintäministeriö	Ilmatieteenlaitos	Komission asetuksella määrättävät ilmailun sääpalvelun tuotot siirrettiin vuoden 2013 osalta julkisoikeudellisista suoritteista erityislain mukaisiin suoritteisiin, johon ne on merkitty ko. vuodesta lähtien.
Työ- ja elinkeinoministeriö	Patentti- ja rekisterihallitus	Patentti- ja rekisterihallituksen maksut perustuvat lakiin Patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista (1032/1992, muutettu 1175/1994, 1381/1995 ja 75/2007). Aikaisemmin Patentti- ja rekisterihallituksen maksut on laskettu julkisoikeudellisiin suoritteisiin. Vuoden 2016 julkaisussa laskentatapaa on muutettu aiempiin selvityksiin nähdessä Patentti- ja rekisterihallituksen maksut on laskettu erityislakien mukaisiin suoritteisiin. Patentti- ja rekisterihallituksen maksut ovat pääasiassa erillislakien mukaisia julkisoikeudellisia suoritteita.
Opetus- ja kulttuuriministeriö	Opetus- ja kulttuuriministeriö	Opetus- ja kulttuuriministeriön kirjanpitoyksikön tiedot puuttivat vuodelta 2014.
Opetus- ja kulttuuriministeriö	Museovirasto	Museovirastolla havaittiin olleen virhe julkisoikeudellisissa suoritteissa Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta 2015 -selvityksessä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö	Opetushallitus	Virheellisten toimintokirjausten ja puuttuvien suoritettietojen vuoksi kaikki tuotot eivät olleet kohdistuneet laskelmalle vuoden 2015 tilinpäätöksessä. Valteri-koulun laskelmaa ei voitu esittää tilinpäätöksessä laskelmaan sisältyvien puutteellisuuksien vuoksi. Tämän vuotiseen selvitykseen on lisätty tiedot täydellisinä vuodelle 2015.
Sosiaali- ja terveysministeriö	Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus	Tiedot puuttuivat kokonaan Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta 2015 -selvityksestä. Tiedot on lisätty vuodelle 2015.
Valtiovarainministeriö	Valtiokonttori	Kustannusten korvaukset oli ennen vuotta 2014 kirjattu Valtiokonttorin osalta markkinasuoritteisiin ja Valtion IT-palvelukeskuksen osalta julkisoikeudellisiin suoritteisiin. Nyt ne on siirretty maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolisiin suoritteisiin.
Valtiovarainministeriö	Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus	Vuotta 2014 edeltäneiden vertailuvuosien tiedot ovat olleet markkinasuoritteiden suoriteryhmissä aiempien vuosien Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta -julkaisuissa. Vertailuvuosien tiedot on siirretty maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolisiin suoritteisiin.
Valtiovarainministeriö	Tilastokeskus	Tiedot puuttuivat vuodelta 2014.
Valtiovarainministeriö	Etelä-Suomen aluehallintovirasto	Vuosien 2012 ja 2013 julkisoikeudellisten tuottojen ja kustannusten määrät on korjattu vuoden 2014 tilinpäätöstietojen mukaisiksi. Vuoden 2015 julkaisussa julkisoikeudelliset suoritteet oli laskettu kahteen kertaan.

Valtiokonttori
Statskontoret
State Treasury

Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta 2016

Valtiokonttori

Julkaisija: Valtiokonttori

ISSN: 2489-4761

Sörnäisten rantatie 13, Helsinki | PL 14, 00054 VALTIOKONTTORI

Puh. 0295 50 2000, Faksi 0295 50 3333, www.valtiokonttori.fi